

Fremsat den 17. november 2021 af Leif Lahn Jensen (S), Karsten Lauritzen (V), Peter Skaarup (DF), Karsten Hønge (SF), Andreas Steenberg (RV), Peder Hvelplund (EL), Mai Mercado (KF), Peter Seier Christensen (NB), Ole Birk Olesen (LA), Susanne Zimmer (FG), Torsten Gejl (ALT), Jens Rohde (KD) og Aaja Chemnitz Larsen (IA)

Forslag til folketingsbeslutning

om at forlænge barslen med fars/medmors øremærkede andel (borgerforslag)

EU's orlovsdirektiv er en kærkommen fornyelse af den danske barselslov. Med direktivet og aftalen, der er landet mellem arbejdsmarkedets parter, er der udsigt til, at forældre ligestilles under barslen, og det er glædeligt.

Trist er det omvendt for de mange tusinder af børn, hvis fædre ikke kommer til at bruge retten til barsel. Da øremærkningen ikke kan overføres til mor, vil taberne ved øremærkningen blive samfundets mindste borgere, der mister måneders samvær med sine forældre. I stedet bliver disse børn sendt tidligere ud i et dagtilbudssystem, der i forvejen er i knæ.

Der stilles derfor forslag om at forlænge dagpengeretten under barsel for at lægge den nye øremærkning til far oven i i de eksisterende orlovsuger, som forældre har til deling.

Det står EU-landene frit for at indføre rettigheder, der ligger over direktivets minimumsstandarder, hvis dette passer til det enkelte lands barselsrettigheder. Denne mulighed bør Folketinget benytte sig af.

Den vigtigste årsag er de mange børn, hvis fædre, der i årene efter implementeringen ikke ønsker eller er afskåret

fra at bruge deres øremærkning. Undersøgelser og erfaringer fra Norge peger på, at kun ca. 70 % af danske fædre vil udnytte hele orloven. Op til 18.000 børn om året kan dermed risikere at få afkortet den første tid med forældrene og i stedet blive sendt i institution langt tidligere. Det kan betyde en markant stigning årligt af de yngste og mest ressourcekrævende børn i danske dagtilbud.

Alternativt kan mødrene – som i Norge – tage selvbetalt barsel. Det kan både øge den sociale ulighed og betyde, at flere kvinder må fravælge arbejdsmarkedet på endnu mere ugunstige vilkår, end tilfældet er i dag. Det påvirker ligestillingen negativt, modsat hvad intentionen med direktivet er.

Det er dog i særdeleshed hensynet til børnenes tarv (i overensstemmelse med FN's børnekonvention), som bør have Folketingets bevågenhed. Borgerforslaget er en anerkendelse af, at barslen er barnets ret til omsorg og nærhed fra sine forældre.

Bemærkninger til forslaget

Implementeringen af EU-orlovsdirektivet skal træde i kraft senest den 2. august 2022. Direktivet kræver, at en del af forældres orlov øremærkes til far/medmor med henblik på øget ligestilling. De politiske forhandlinger om implementeringen pågår netop nu, og de baseres mestendels på en ny aftale, der er indgået mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Fagbevægelsens Hovedorganisation. Her anbefales det, at der øremærkes 11 ugers barsel til hver forælder, hvor den øremærkede del til far tages fra den pulje, der i dag kan fordeles frit.

Der kan i princippet ske flere ting, når orlov fra en fælles-orlovspulje øremærkes til far/medmor:

- Mulighed 1: Far/medmor tager al den øremærkede barsel, og barnets orlovs længde forbliver den samme.
- Mulighed 2: Far/medmor tager ingen eller lidt af den øremærkede barsel, mor selvfinansierer en stor del af sin barsel, og barnets orlovs længde forbliver den samme.
- Mulighed 3: Far/medmor tager ingen eller lidt af den øremærkede barsel, og barnet kommer tidligere i daginstitution.

Langt fra alle danske børn er så heldigt stillede at have en far eller medmor, der tager 11 ugers barsel – tværtimod. Ser man f.eks. mod Norge, hvor den øremærkede fædrebarsel blev finansieret via dagpengereetten i forældrenes fællespulje af uger, var det i en årrække næsten hver fjerde far, der ikke brugte hele retten til barsel, når de blev fædre. En undersøgelse fra Institut for Menneskerettigheder afdækkede ligeledes sidste år (2020), at kun 70 pct. af de danske fædre forventede at bruge hele deres øremærkede barsel.

Et indgreb i den dagpengefinansierede forældreorlovs længde kan dermed gå ud over børnene. Det skyldes, at en øremærket barsel fra fællespuljen skaber en meget høj risiko for, at den tidlige alder, fra hvilket tidspunkt børn gennemsnitligt kommer i institution i Danmark, vil blive sat endnu mere ned, hvis mange fædre afstår fra at bruge deres øremærkede barsel. Særlig i de første år efter at en ny barselslov træder i kraft, er der en stor risiko for dette, viser erfaringen fra Norge. Et nyt studie fra Københavns Universitet forudser ligeledes, at den øremærkede fædreorlov vil betyde en reduktion i den samlede afholdte barselorlov.

Sammenholdes ovennævnte undersøgelser med danske fødselsstatistikker, viser vores kalkule, at op til 18.000 helt små børn årligt kan risikere at få afkortet deres barsel og blive sendt i institution tidligere. I så fald vil det betyde en markant stigning i børnetallet blandt daginstitutionsområdets yngste og mest ressourcekrævende brugere (spædbørn under 1 år), beregnet ud fra det seneste statistik (2014), der viste, at 19 pct. af Danmarks nul-årige børn – svarende til 10.500 børn – er indskrevet i dagtilbud. Til sammenligning er der i Sverige 0 pct. 0-årige børn indskrevet i dagtilbud (jf. samme undersøgelse fra 2014).

Jo yngre børnene er, des mere ressourcekapacitet skal daginstitutionerne stille til rådighed. Den uundgåelige kon-

sekvens vil derfor være, at det vil øge presset på daginstitutionerne, der i forvejen har svært ved bare at udfylde papirudgaven af de anbefalede minimumsnormeringer.

Borgerforslaget er en anerkendelse af, at barslen er barnets ret til dets livsvigtige omsorg og nærhed fra sine forældre. Med basis i viden om børns psykologiske og kognitive udvikling ved vi i dag, at den tidlige relationsdannelse til de primære omsorgspersoner er vital for barnets udvikling. Barnets første leveår er den periode, hvor dets udvikling går allerhurtigst, og hvor det er mest modtageligt i forhold til kvaliteten af sit omsorgsmiljø. Denne tid har stor betydning for børns basale udvikling af tryghed og selv-værd, som er afgørende for børnenes fremadrettede trivsel og sundhed.

Det er væsentligt, hvordan og hvornår i barnets liv »vagt-skiftet« fra barsel til institutionsliv sker. Alle små børn gennemgår en fase af separationsangst fra omkring 7-8-månedersalderen. En adskillelse fra de primære omsorgspersoner vil være forbundet med ekstra belastning af barnets nervesystem i netop denne periode. Den kommende implementering af mere øremærket fædrebarsel bør tage højde for denne viden.

Hvis implementeringen sikrer, at der indføres mere øremærket fædrebarsel og derved gives mulighed for, at familier kan vælge at lade deres små børn starte i dagtilbud senere i livet, vil det forbedre vilkårene for barnets tilknytning og den tidlige familiedannelse. Derved sikres det, at lovtiltaget er på linje med børnekonventionens princip om, at barnets tarv skal komme i første række, jf. FN's børnekonventions artikel 3. Set i lyset af den seneste tilknytningsforskning finder vi, at en afkortning af barnets tid med sine primære omsorgspersoner (forældrene) er i uoverensstemmelse med hensynet til børnenes tarv.

Ifølge børnekonventionens artikel 3 skal barnets tarv altid være det primære hensyn ved implementering af lovgivning og politikudvikling. Det vil tage tid at ændre praksis, så fædre tager længere barsel, tid, som vi ikke kan være bekendt at lade danske børn vente på. I de situationer, hvor øremærkning af barsel fører til en vilkårlig adgang til omsorg og trivsel for Danmarks børn, fordi forældrenes mulighed for at tilrettelægge et fleksibelt familieliv fjernes og gøres betinget af den ene parts arbejdsforhold, er lovgivningen i uoverensstemmelse med princippet om barnets tarv.

Den øremærkede barsel er et middel til at forbedre ligestillingen på arbejdsmarkedet. Jo hurtigere mor frigives fra hjemmet til at tage tilbage på arbejdet, desto bedre arbejds-vilkår og ligestilling får hun, er tesen. Derfor skulle man tro, at den omfattende og tidlige institutionalisering af danske børn gjorde, at Danmark placerer sig i toppen, når det gælder ligestilling. Det er imidlertid ikke tilfældet. Danmark rangerer stadig lavt, og sidste ligestillingsrapport fra World Economic Forum viste, at Danmark var rykket længere ned til en 14.-plads.

I Sverige er barslen væsentlig længere end i Danmark, og alligevel scorer svenskerne langt bedre på ligestilling end danskerne. Det bør have Folketingets opmærksomhed, at de lande med længere og friere barselsmuligheder er dem, der klarer ligestillingsproblematikken bedst.

Erfaringer fra Norge, som i 2018 indførte den nuværende tredelte barsel (hvor fædrebarslen blev taget af forældrenes fælles pulje) viser endvidere, at når muligheden for barselstid reduceres for mor som konsekvens af øremærkning til far, har det også en negativ effekt på ligestillingen på arbejdsmarkedet. Noget af forklaringen er, at mødre som reaktion på forringelsen af barselsvilkårene i Norge valgte at tage mere selvbetalt barsel – antallet af mødre på selvbetalt barsel steg med 66 pct. – og flere valgte helt/delvis at forlade arbejdsmarkedet for en periode.

Vi risikerer dermed at stille en masse kvinder ringere økonomisk, end de er stillet i dag, hvilket er stik imod de statslige intentioner om ligestilling. Indgreb i barslens længde som middel til at få kvinder hurtigere tilbage på arbejdsmarkedet kan således også svække ligestillingen her i Danmark, hvis mange mødre reagerer som i Norge.

Vi skal fortsat stræbe mod ligestilling. At ønske, at ligestilling og familieliv forenes til gavn for børn, er progressivt og fremadseende og matcher en dynamisk og tidssvarende samfundsudvikling – og det kan gå op.

Såfremt den valgte implementeringsmodel for øremærket barsel reducerer forældres orlov med børn, vil der i visse tilfælde være tale om et regressivt tiltag og vilkårlig reduktion i barnets adgang til omsorg og trivsel, som nu – modsat tidligere – gøres betinget af bare den ene parts arbejdsforhold. At princippet om barnets bedste altid skal være det hensyn, der vejer tungest, betyder også, at det ikke må være økonomiske hensyn, der er afgørende ved beslutningen om at forlænge eller forkorte barselsperioden samlet set. Der

lægges desuden vægt på, at direktivet ikke bør overimplementeres, medmindre der er tale om en udvidelse af rettigheder for barnet.

For familier er det endvidere essentielt, at en kommende barselordning favner diversiteten af familieformer i nutidens Danmark. Vi har mange forskellige familieformer; lige fra kernefamilier til regnbuefamilier, solomødre og familier med ikke-institutionaliserede børn. En barselsreform kan ses som en formidabel chance for at sikre en større valgfrihed i familierne, således at der tages et hensyn til de familier, der vil den korte såvel som den lange barsel, ligesom barslen skal rumme familieformer, hvor der enten ikke er far eller er to fædre, eller hvor der er mere end to forældre i alt.

Borgerforslaget

Der stilles forslag om, at EU-direktivet implementeres på en sådan måde, at barnets tid med sine primære omsorgspersoner ikke afkortes, såfremt barnets far/medmor ikke gør brug af retten til den ekstra orlov. Forslaget indebærer derfor, at familiers nuværende valgfrihed under de eksisterende rammer ikke indskrænkes via fratagelse af dagpengereetten.

Helt overordnet skal borgerforslaget ses i lyset af, at der i samfundet næres stor interesse for, at man fra politisk side kigger mere bredt på problemstillingen ved, at så mange børn under 1 år institutionaliseres, og anerkender konsekvenserne ved, at flere endnu mindre børn vil blive det, hvis den øremærkede barsel til fædre gør indhug i den nuværende barsel. Det er derfor håbet, at den fornødne fleksibilitet indarbejdes i barselmodellen, så også familier, der ikke kan gøre brug af den øremærkede fædrebarsel stadig har valgfrihed. Det skal være et valg og ikke en tvungen konsekvens, at børn sendes tidligere i daginstitution.

Skriftlig fremsættelse

Leif Lahn Jensen (S), Karsten Lauritzen (V), Peter Skaarup (DF), Karsten Hønge (SF), Andreas Steenberg (RV), Peder Hvelplund (EL), Mai Mercado (KF), Peter Seier Christensen (NB), Ole Birk Olesen (LA), Susanne Zimmer (FG), Torsten Gejl (ALT), Jens Rohde (KD) og Aaja Chemnitz Larsen (IA):

Vi tillader os herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at forlænge barslen med fars/medmors øremærkede andel (borgerforslag).

(Beslutningsforslag nr. B 40)

Der er tale om et borgerforslag, som inden for den fastsatte frist har opnået det antal støttetilkendegivelser fra borgere, som kræves for at få forslaget fremsat og behandlet som beslutningsforslag i Folketinget. Der henvises til folketingsbeslutning af 2. juni 2016 om mulighed for at få borgerdrevne beslutningsforslag behandlet i Folketinget, lov om etablering af en ordning for borgerforslag med henblik på behandling i Folketinget og bekendtgørelse om en ordning for borgerforslag med henblik på behandling i Folketinget.

Borgerforslaget er oprindeligt indgivet af Sofie Vedel Breidahl, Frederiksberg, som hovedstiller med Katrine Spiegelhauer, Slagelse, Nanna Høyrup Andersen, Halsnæs, Marina Guldberg Eggers-Krag, Odsherred, Thomas Trøster Højfeldt, København, Karen Grete Hedebo Lumholt, København, Mie Wedsgaard Storm, Brønderslev, Sofie Maria Stenderup Brand, adressebeskyttelse, Lisbeth Odgaard Damm, Gentofte, Pernille Tonnesen Toop, København og Gry Coppier Søbye, København, som medstillere.

Fremsættelsen er alene udtryk for, at forslagsstillerne på vegne af de partier, som støtter borgerforslagsordningen, påtager sig at opfylde en nødvendig betingelse for, at borgerforslaget kan blive behandlet i Folketinget i overensstemmelse med intentionerne bag ordningen.